

Erew Rosj Hasjana, 5777, 2 oktober 2016

Rabbijn Menno ten Brink

Een jaar is gegaan en een nieuw jaar is weer begonnen. Van 5776 naar 5777. Het lijkt steeds sneller te gaan, dat heeft misschien met de leeftijd te maken, en er is natuurlijk ook veel gebeurd het afgelopen jaar.

Ik herinner mij de aanslagen door IS, niet alleen in Syrië, Afghanistan en andere verre landen, maar heel dichtbij, steeds dichterbij, bijvoorbeeld in Brussel op 22 maart op het vliegveld Zaventem en in de metro van Brussel. De aanslag in Nice, waar een vrachtwagen inreed op vakantie vierende mensen op de boulevard, en 90 mensen doodde, moslims, Joden en Christen, gewoon lukraak, een aanslag op het westen. In Parijs, Istanbul. Het kwam erg dicht naar ons toe. Ik was zelf betrokken bij de afscheidsceremonie van de twee Nederlandse jongeren in Maastricht, die op Zaventem gedood werden door een zelfmoordenaar. Hun ouders hadden van de een op de andere seconde geen kinderen meer. Geconfronteerd worden met twee kisten, waar de stoffelijke overschotten in liggen, van een jonge man en een jonge vrouw, die een heel leven voor zich hadden, met plannen, met toekomst. Door religieus jihadistisch fanatisme, dat zich afzet tegen het westen, werd daar in een keer een einde aan gemaakt. We maken ons zorgen, en doen ons uiterste best om onze joodse gemeenschap goed te beschermen. De KMAR staat er nu al weer voor het tweede jaar. BLEW doet zijn uiterste best om ons te beschermen, de politie en de plaatselijke en landelijke politiek zijn actief. Gezien de aanslagen van dit jaar, heb ik wel eens gezegd dat ik me veel veiliger voel binnen ons eigen joodse en bedreigde gebouw, binnen onze eigen gemeenschap, dan als ik op een centraal station zou lopen, of in de metro of op het vliegveld ben. De aanslagen zijn gericht tegen het westen, tegen iedereen die IS als vijand ziet, niet alleen tegen Joden.

Ik maak me zorgen om de vluchtelingen stroom en discussies over wel of niet Syrische vluchtelingen in een pand in Amstelveen zetten, waarbij verschillende reacties waren: waarom nou juist midden in de joodse gemeenschap, let toch op wat je doet. Aan de ene kant is die reactie begrijpelijk geweest, het voegt toe aan een gevoel van onveiligheid, aan de andere kant gaf het juist een opening om met elkaar in gesprek te gaan, en de eventuele vooringenomenheid van vluchtelingen weg te kunnen nemen. Dat gebeurde ook, waarbij orthodox, liberaal, en islamitisch Amstelveen de handen in een sloegen en er naar toe gingen. Het probleem loste zich vanzelf op, omdat de enige tientallen vluchtelingen uiteindelijk plotseling weg waren uit Amstelveen, niet vanwege de protesten van de joodse gemeenschap maar om andere

redenen. Ik maak me zorgen om de samenleving, die mede door de vluchtelingen die uit een andere cultuur en traditie komen, aan het veranderen is, maar dat gebeurt niet door de vluchtelingen, maar met name door de hier al decennia wonende Marokkaanse en Turkse Nederlanders. Interne Turkse spanningen tussen Erdogan aanhangers en Gülen aanhangers, waar wij als Nederlanders en als Joden niets mee te maken hebben, maar het wordt wel geïmporteerd. We bewegen van een joods-christelijke basis van onze Nederlandse samenleving, naar een aanvulling met islamitische basis, waarbij binnenlandse Turkse kwesties naar ons land geïmporteerd worden. Tegelijkertijd zien we een beweging dat kerken leeglopen en dat juist ook secularisatie om zich heen grijpt. Het verandert onze tradities en cultuur, we moeten ook rekening houden met een ons vreemde, niet westerse mentaliteit, en dat is niet gemakkelijk in onze zgn. tolerante samenleving. Via de dialoog, en pogingen om ook met vluchtelingen te spreken en activiteiten te organiseren, proberen wij het gesprek aan te gaan. Wat betreft Brit Mila, en Sjechita zijn moslims en christenen wel onze partners tegen de voortschrijdende secularisatie dat zich keert tegen rituelen, met name als die op religie gebaseerd zijn. Rituelen die altijd gerespecteerd werden. We hebben de dialoog seder gehad, op de 4e seideravond bij ons in de Makariazaal. Vertegenwoordigers vanuit veel verschillende achtergronden waren aanwezig, onder meer 2 vluchtelingen uit Syrië, die behoorlijk hoog waren opgeleid. Vrijheid, bevrijding en vluchtelingen waren de thema's. Maar ik maak me zorgen, om uitspraken van nota bene onze eigen minister president, die Haagse straattaal gebruikt tegen Turkse vloggers. Ik begrijp hem wel, maar op dat nivo mogen we ons niet naar beneden mee laten trekken, juist door diegenen die dat graag willen doen. We moeten er boven staan en geen straatvechters worden, dat kunnen we wel aan andere partijen over laten. Ik maak me zorgen dat onze samenleving de veranderingen in onze samenleving niet goed aankan, ondanks de positieve projecten waar we zelf ook een bescheiden maar belangrijk aandeel aan hebben: Bijvoorbeeld het al een aantal jaar goed lopende project Leer je Buren kennen, waar we in ons gebouw studenten en leerlingen van MBO scholen ontvangen en door jonge mensen laten uitleggen wat Jodendom is, en proberen de vooringenomenheid jegens Joden en Israel, te doorbreken. De dialoog die we, soms met moeite, samen met onze gesprekspartners bij de burgemeester ook voeren met anders denkenden. Ook is er afgelopen jaar een landelijke, Verbonds Dialoog commissie opgericht, naar het voorbeeld van Amsterdam. Zo kunnen we over elkaar leren en proberen de positieve elementen met onze achterbannen, u allen, te bespreken en te zorgen voor vertrouwen aan de basis van de samenleving, en niet alleen aan de bovenkant .

Het zijn een aantal zorgen, die ik uitspreek kijkend naar het afgelopen joodse jaar en met de vraag hoe dat het komend jaar zal gaan. Natuurlijk blijven we de dialoog voeren, met Turken en Marokkanen, en niet te vergeten ook met de christelijke stromingen. We kunnen daarmee IS niet ontmantelen, maar kunnen hopelijk wel een bijdrage leveren aan het geven van meer kennis over Joden en Israël, zodat anti Israël gevoelens en antisemitisme, vaak verhuuld in antizionisme, aangepakt kunnen worden. Misschien zelfs een poging om de boycot van Israëliische producten tegen te kunnen gaan. De Liberaal Joodse Gemeenschap heeft een belangrijke taak in onze samenleving, om deze een leefbare samenleving te houden, voor onszelf, maar ook voor anderen.

Maar ik maak me ook zorgen om onze eigen joodse gemeenschap. Misschien niet zo zeer de LJG Amsterdam, want eigenlijk gaat het best goed met onze LJG. We zitten nog steeds in een gestage groei. Ondanks het natuurlijk verloop helaas door overlijden van leden en de lege plaatsen die dat in sjoel onder meer achterlaat, om maar niet te spreken van de lege plaatsen thuis, in gezinnen, en families. Helaas kon ik daar zelf van meespreken afgelopen jaar, door het overlijden van mijn moeder, en werd het jaar daardoor een moeilijk jaar. Maar we krijgen gelukkig ook steeds nieuwe leden. Bijvoorbeeld mensen die hun kinderen joodse les willen laten geven op zondagochtenden en lid worden van de LJG. Mensen die op zoek zijn naar een moderne beleving, van Jodendom. Met een open mind. Mensen die op zoek zijn naar hun joodse wortels. Mensen die aangetrokken worden door de sociale en culturele activiteiten, die er legio zijn in ons Joods Community Centre. Met ons nieuwe gebouw hebben we ook bewezen, na deze 6 jaar, dat we een dynamische en aantrekkelijke gemeente zijn en staan we goed bekend. We mogen met recht trots zijn op wat we in joods Nederland hebben neergezet. Maar toch, in het land, in joods Nederland maak ik me zorgen, dat de joodse gemeenschap er langzaam aan steeds minder toe doet. Dat is een tendens die gekeerd moet worden, hoewel we de aantallen natuurlijk niet mee hebben. Daarvan kunnen we alleen de Nazi's de schuld geven. Meer dan 70 jaar na dato, voelen we nog steeds dat onze joodse gemeenschap gedecimeerd werd, en het is de vraag of we het uiteindelijk gaan redden als joodse gemeenschap in ons land. Afgelopen jaar zijn behoorlijk wat gezinnen en personen op alija gegaan. Mensen die enorm nauw betrokken waren bij onze activiteiten, maar ook mensen die wat verder af stonden. Ik krijg regelmatig verzoeken van mensen met een joodse ouder of grootouder, die met een beroep op de wet op de terugkeer alija willen maken en hun toekomst in Israël willen zoeken, of ik een verklaring kan schrijven die men nodig heeft om op alija te gaan. Ik maak me ook zorgen om het

behoudt van de joodse identiteit van Beth Shalom en bijvoorbeeld het Sinai Centrum. Nu beiden zijn opgegaan in grotere organisaties, Cordaan en Arkin, is het zaak om ook vanuit onze joodse gemeenschap de joodse identiteit te blijven waarboren, zodat er meer Joden gebruik gaan maken van de aanleunwoningen en het verzorgingshuis van Beth Shalom. Natuurlijk is daarbij een uitstekende zorg van cruciaal belang. Niet alleen vanwege het kosjer eten, maar ook vanwege sfeer, joodse activiteiten, joodse geestelijk verzorgers, leren met elkaar, het begrijpen van de specifiek joodse problemen, bijvoorbeeld van de 2e en 3e generatie. De joodse werkgroepen zijn er binnen de organisaties om daar pal voor te staan, en het is fantastisch dat de niet joodse bestuurders zich heel sterk maken om juist de joodse omgeving te versterken. Maar het is geen automatisme meer, we moeten heel assertief hierin optreden.

Een teken aan de wand is het stoppen van de joodse lessen voor de kinderen van de NIHS. De financiën ontbreken om de lessen nog te verzorgen en er zijn te weinig kinderen. Sommigen hebben gelukkig de weg naar de LJG gevonden en krijgen nu joodse les bij ons. We staan heel goed bekend, mede dankzij de jarenlange activiteiten van Ina Vijzelman, die nu helaas afscheid heeft genomen in verband met haar pensioengerechtigde leeftijd, na bijna 30 jaar. Joods onderwijs voor onze kinderen moet prioriteit zijn, willen wij garanderen dat er nog een toekomst zal zijn voor de LJG, voor de joodse gemeenschap. Daar zal ook geld voor moeten zijn, of komen. Dat moet een prioriteit zijn. Denkt us eens aan donaties, of ene vermelding in uw testament voor ons onderwijs.

De LJG timmert behoorlijk aan de weg, en daar ben ik trots op. Dankzij iedereen die zich hiervoor inzet, professionals en de vele vrijwilligers, die vanuit hun hart bijdragen.

Maar we mogen niet verslappen als we, en dat hebben we, nog steeds een toekomst zien voor onze joodse gemeenschap hier in Nederland. Ik ben positief wat het ledental betreft, wij doen het goed, maar het kan altijd nog beter. Wat uitstraling betreft doen wij het ook goed en zijn we al lang niet meer de Calimero joodse gemeente die eigenlijk niet helemaal meetelt, maar zijn we inmiddels toon aangevend geworden in Joods Nederland. Mijn zorgen zijn ook niet negatief bedoeld, ze zijn eerder positief bedoeld, hoewel het misschien anders lijkt, maar ik zie ze als uitdagingen waar wij voor staan in het komende joodse jaar en daarna.

Misschien moeten we de gedrevenheid en mentaliteit van een man als Shimon Peres z''l in gedachten houden als we deze dagen ingaan. Hij is de laatste van zijn generatie van bouwers, pioniers, de chaloetziem, die

de Staat hebben mogelijk gemaakt. Het markeerde het einde van het oude jaar. Ondanks vele tegenslagen ging hij door. Hij zag die tegenslagen als uitdagingen. Ondanks dat vrede zo ver weg lag, en alle kritiek van binnenuit, schudde hij de hand van Arafat . Hij wist tot diep in zijn ziel dat het anders moest. Anderen moeten het nu verder overnemen, in de hoop dat ze dezelfde gedrevenheid en optimisme hebben als Peres had. Ook hij laat zo'n lege stoel achter, die maar moeilijk is op te vullen.

We zullen, onszelf verder moeten versterken, in het Engels noem je dat 'empowerment'. We zullen verder moeten bouwen aan onze kracht, van binnenuit. Ook dat is een uitdaging. Kennis is daarbij van groot belang, maar ook leden enthousiasmeren om naar diensten te komen, want er vallen gaten, op die plaatsen waar die gedreven, oudere generatie niet meer zit, maar waar er geen of te weinig vervanging is. Hoe bereiken we de jongere generatie en vullen we de stoelen in sjoel weer met die betrokkenheid als van ouds? Wat willen de jongeren anno 5777 of 2016 van onze joodse gemeente? Wat kunnen wij bieden aan het versterken en uitbouwen van onze kehilla, en hoe kunnen we van betekenis zijn voor onze leden, en meer mensen betrekken bij een voller joods leven. Hoe kunnen we nog meer een gemeente worden waar men een warm, geborgen en veilig joods leven kan hebben, terwijl we naar buiten toe met kracht moeten optreden om ons op de nationale en Europese agenda te houden. ? We doen het al goed denk ik, maar het kan nog beter.

Sjana tova tiekateewoe, moge u ingeschreven worden voor ene goed en gezond jaar, een jaar waarin we alleen maar positieve uitdagingen zullen hebben en samen van kracht naar kracht zullen groeien